

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Prævisio carentiæ Missæ, an obster venatum ire cupienti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

quando occurrit moralis necessitas, ut quando
non habetur Confessoris copia, & non habebitur po-
tenter, quia Confessorius dicitur, siue, quia pater, vel
matris, vel filii, vel uxoris, vel alius, vel Ecclesiam.
Sed certe, sicuti Suario assensum de concione
dicit Angelus, Suar. l. c. quia hæc non est
obligatio necessaria, ita ab eodem discendo, de confes-
sione necessaria, non quidem unius,
sed multorum in illa necessitate, quæ à me alibi c. r.
dicitur, quæ 6. n. 24. dicta sunt in eo casu, quo quis gra-
viter peccatis reus sit, nec habet Confessarium poten-
tem ea absolvere.

Ratio nostre doctrinæ, quam merito sequitur Bauci,
de peccatis c. 9. est, Primò, quia, licet per contritionem
possit peccatum, id tamen medium est difficile, &
in dicta parte diu permanere in inimicitia Dei, valde est
periculosum, cum, qui à damno possidet, facile in
periculum prolabatur, juxta vulgatum illud S. Grego-
rii: Peccatum, quod per penitentiam non diluitur, moris quo-
dammodo ad aliud trahit. Secundò, quia DD. pro necessita-
te valde hac inferioribus, excusant à Missæ auditi-
one, ut hæcenus vidimus: ergo non est hæc, de qua nunc
loquimur, improbanda. Tertiò, ex charitate excusamus
loquimur, improbanda. Tertiò, ex charitate excusamus
videns, peccat, & non excusabimus, ut illa ipsa à pe-
ccato excusatur, divinamque sibi ascripserit reus, ut
ita nequaquam differat?

§ III. Quidam ad hoc præceptum pertinencia.

Ubi:

De Obligatione non ponendi impedimenta ad
Sacrum audiendum.

Averte denique breviter quinque. Primò, eum,
qui rationabiliter excusabitur ab assentientia Mis-
sæ, non teneri fundere orationem aliquam loco illius.

Secundò, omittentem cum culpa Missam die festo,
penam mortalem, nullam incurrere penam.

Tertiò, præter Missam in die festo, non adesse obli-
gationem audiendi concionem, vel alterius boni operis
faciendi. Ratio horum trium est, quia de his nullum ap-
paret præceptum. Ita Navar. cap. 7. Syl. v. Dominica,
quæ 3. alique.

Quartò, docuimus in opusculis 3. de Sacrific. Missæ lib. 3.
cap. 6. §. 2. lege item opusculis 2. de comm. §. 4. n. 37. eum, qui
vane diluculo potest audire sacrum, prævidetque non
posse sub meridie, obligari audire diluculo: quia præ-
cepti obligatio tunc jam adest, urgētque toto tempore
matutino: id quod nunc recoluisse sit satis.

Quintò, quid dicendum est de ponente impedi-
mentum? Potestne quis licite se in negotium, v. g. aliquid
grave implicare, vel in aliquem locum distantem ab Ec-
clesia discendere, in quo prævidet non posse die festi
Missam audire?

6. Dico primò, posse, tempore à die festo remoto,
etiam eo fine, ne audiat, seu ne teneatur audire Sacrum,
ita Cast. 1. d. 1. de l. p. 12. Sanch. lib. 1. in Dec. 15. Me-
noll. 1. d. 4. de l. dub. 7. Ratio est, quia tunc præceptum
non obligat, nec est in proximo, ut supponimus. Er-
go ponendo etiam cum illa intentione impedimentum,
non tam censetur ponere impedimentum executioni
præcepti, quam se eximere à præcepto, seu effugere, ne
obligetur ad præceptum; quod quamvis, non sit univer-
sale in omnibus præceptis, & in omnibus impedi-
tis, videtur in his præceptis humanis, quæ non cum tan-
to rigore obligant, ut est præceptum de Missa, de Jeju-
nio, & similibus, & in his impedimentis temporalibus.
Non absimili modo, qui exit à loco, ubi est aliqua lex,
v. g. Jejunij, & se etiam cum intentione non jejunari
confert ad locum, ubi ea lex non adest, non legem trans-
greditur, sed legem ipsam à se legitime sine peccato ex-
curre fatigat: Idem evenit in eo, qui dispensationem à
lege legitime petit, exemptionem enim à lege petit,

non verò inobservantiam. Idem ergo in casu nostro.

7. Dico secundò, non posse quempiam impedi-
mentum ponere eodem die festo, vel festi proximo, quo
positum non valeat interesse sacro. Ratio est, quia eodem
die, vel tempore proximo, quod moraliter, & humano
modo ad eundem diem pertinere videtur; urget præce-
ptum, & consequenter obligatur fidelis tollere impedi-
menta executioni præcepti per se obstantia; qui enim
obligatur ad finem, obligatur ad media per se, & proxi-
mè necessaria ad illum consequendum; ergo multò ma-
gis obligabitur ad illa impedimenta de novo non po-
nenda: quis enim non censetur, te nolle audire Sacrum,
& non obedire præcepto, si eodem die à loco, ubi Missa
adest recedas, atque ad alium, ubi nulla inveniendi est
Missæ, sine necessitate te conferas? Ita nos Opusc. 3. de
Sacr. Miss. cap. 6. §. 1.

De his duobus dictis fusi Diana p. 10. n. 14. resolut. 1. r.
ad meam sententiam. Loquitur autem ipse de ludente
pila, an sic defessus obligetur jejunare? Scio Januarius
p. p. resol. 53. & 54. dicere, se ludo defatigantem, vel phar-
macum sine necessitate sumentem in die jejunij, non
peccare, non jejunando, etiam ad finem non jejunandi
ea suscipiat, scio, inquit, id, sed certe ejus rationes ad li-
bram expensæ probabiles nequaquam apparent.

8. Adhuc tamen vellicat me quidam scrupulus; quan-
tānam propinquitas desideratur, ut iudicetur impedi-
mentum esse positum tempore proximo ipsius diei præ-
cepti, atque adeò, ut sic censetur moraliter esse positum
in eodem die, quo urget præceptum, de quo loquimur in
hoc num. 7. non verò censetur esse positum anteceden-
ter, de quo num. 6. loquuti sumus.

Prævisio carentia Missæ an obstat venatum
ire cupienti.

9. Id expeditius explicabitur, si proposuero casum,
de quo olim fuerunt interrogati duo quidam ex nostris
Patribus, dum ego in eodem, quo illi, collegio adoles-
cens versarer, meoque more jam tum omnia ferè similia
ad futurum tempus, etiam scripto reservabam. Quidam
ex congregatione nobis selecti adolescentes, ad fe-
ras in remoto nemore venandas se egressuros, ut sit, ex
compacto decreverunt; quo in nemore opportunitas
audiendi sacrum die festo ne quaquam suppetebat. Age-
batur autem dies Veneris illius hebdomadæ; & die con-
sequenti iter arripere eum ingrederent, interrogaverunt
à Patre sodalitatis Præfecto, an illis id liceret, quan-
doquidem fore prævidebant, ut die Dominico instanti,
in eo loco Ecclesiis remotissimo, Missæ non essent in-
terfuturi? Respondit Pater, sine culpa licere, quia nunc
(aiebat) hoc est, die Sabbati, non est in præcepto audi-
tus Missæ; die autem Dominico propter remotam ab
Urbe distantiam, excusatio aderit satis legitima; pote-
ris ergo tui hodie vestra libertate egrediendi, quò libe-
rit. Profectò, si vobis ad venandum hoc die proficiscendi
venia non daretur, nec simili die concederetur volunta-
rio Peregrino posse iter prosequi, vel suscipere; nec mer-
catore diviti posse navem conscendere, & à portu solve-
re, nec Dominus nulla necessitate oppressus ad sua prædia
diebus festum immediate præcedentibus se conferre:
quæ tamen, & similia Fidelibus interdiceret, durum esset,
& rigorosum nimis. Hæc ille. Verum, adolescens qui-
dam ex illis, paulò cæteris religiosior, hujus Patris con-
silio non acquiescens. Patrem Rectorem ejusdem Colle-
gij, quid de hoc ipse sentiret, interrogavit: qui nequa-
quam licere respondit. Addiditque rationem quia, quam-
vis die Sabbati (dicebat) quando paratur profectio,
non appareat præceptum; instat tamen, atque in proxi-
mo urget, & consequenter adest præceptum moraliter.
Nam fac, velle quempiam exire ab Urbe una hora ante
mediam noctem, quæ diem Dominicum præcedit, nul-
lus non illum reum faciet præcepti; quia ita est in pro-
ximo tunc præceptum, ut moraliter adesse censetur:
sed etiam moraliter adesse censetur die præcedenti, id
est, toto Sabbato: ergo pariter reus erit censendus; si
tunc

tunc exeat. Illi autem iter agentes, mercatores, similesque, certe nec excusari debent; communiter tamen excusantur, quia ad obligationem non attendunt, sed quæque fide procedunt. De hac Responsione Recloris admonitio Patre congregationis, versa res est in disputationem, altero negante, concedente altero, qui faretur quidem moraliter censeri adesse præceptum illa hora una, vel altera ante mediam noctem, negabat, toto die Sabbati, idque propter sufficientem distantiam à die Dominico, præsertim in hoc præcepto, quod non judicatur tam rigorosè recipiendum; ut ex praxi, qua propter tot capita fideles ab eo excusare consuevimus, perspicuum est. Et hæc quidem illi Patres. Sed cuius sententiæ profecturi iuvenes annuerint, ignoro: illa duo scilicet, & utrumque Patrem probabiliter esse loquutum; & quamquam hæc in re propinquitas, vel distantia, ex gravitate, & rigore præcepti, ex praxi timoratorum, ex operis necessitate, utilitate, honestate, & cæteris similibus, iudicio prudentis, ut *Opusc. 3. lib. 2. c. 6. §. 1.* fecimus, esse iudicandum, Quod quidem iudicium, cum diversum ex variis causis esse soleat, ut fuit in proposito casu; mirum non est, si frequenter idem casus diversimodè à diversis, probabiliter resolvatur.

CAPUT III.

De Abstinencia ab operibus servilibus die festo.

§. I. Quam sint servilia.

1. Opera propriè servilia, quæ sub mortali in diebus festis verantur, ea sunt, ad quæ deputantur servi, atque exerceri à liberis nequaquam solent, & immediate in corporis utilitatem fieri, ut plurimum consueverunt. Ita *Suar. 1. de relig. tr. 2. lib. 2. c. 23.* Cast. Pal. 1. 2. d. unica, de observ. fest. p. 5. Hujus generis sine dubio censentur, arare, fodere, serere, ligare, lapidesve cadere, fabricare, & universaliter opera artium mechanicarum exhibere: liberalia sunt ea, quæ ad artes liberales pertinent, atque à liberis exercentur, & immediate referri, ut plurimum solent, ad instruendam mentem, seu ingenium; qualia sunt, dare consilium, concionari, studere, docere, discere, cantare, organa musica pulsare, choreas agere, de gladiari, vulgò (*schermire*) Bellum gerere, &c. Ita Laym. lib. 4. tr. 7. c. 2. n. 6. citans Molinam, & Besarium. Inveniuntur & alia tertij generis, quæ scilicet sunt servis, & liberis communia, ut iter facere, venari, piscari. Vide tamen quæ dicam à n. 8.

2. Jam verò certum sit primò, servilia esse prohibita liberalia, & communia, non item. Patet ex illo *Levit. 28. Omne opus servile non facies in eo*, quod ab Ecclesia receptum jam est c. licet, de servis.

3. Certum sit secundò, servilia, tamen si non fiant propter lucrum, esse prohibita; quia adhuc sunt servilia, prohibitio autem non est nisi de ipsis operibus; quare parum facit, an ob lucrum exercentur, an verò gratis; contra, tamen liberalia, tamen communia, si fiant ob lucrum, non propterea prohibitioni sunt obnoxia, (idem si fiant ex officio) quia spes lucri, vel ea facere ex officio, non transferunt opus ex se liberale, in servile, studere, v. g. sive ob lucrum fiat, sive gratis, suam operis liberalis naturam semper retinet.

4. Certum sit tertio, si quid facias ob finem moraliter bonum, v. g. ares ad sublevandos pauperes, ad reparandam Ecclesiam, &c. te non extrahere opus servile à suis terminis, & in liberale transmutare. Quamvis enim interdum opera servilia ob talem finem liceant diebus festis, id non est, quia induant rationem operis liberalis, sed ob alias rationes infra expendendas.

5. Certum sit quarto, in hac re maximam habendam esse rationem usus, & consuetudinis: potest enim usus

quas artes pro servilibus habere, & consequenter eas veritas esse diebus festis, & contra. Servitus enim, & ignobilitas operis, præmaximè ex estimatione hominum comprobatur. His iactis fundamentis, in illis operibus, quibus aliqua subdubitatio de ipsarum conditione exorta est, tantisper immoremur.

Transcribere.

6. Licet die festo transcribere. Ita Pelliz. in man. Reg. tr. 5. c. 4. n. 23. Laym. lib. 4. tr. 7. c. 2. Sanch. c. 2. l. 5. d. 11. Cast. l. c. n. 4. & 5. sive enim gratis, sive ex mercede, sive ex officio, sive alio modo fiat, semper est opus liberale: quia non differt ab ipsa actione scribendi; & Romæ passim copistæ, die festo sine scrupulo, suum hoc munus obeunt publice.

7. Hinc & licet Brevia, & Privilegia transcribere, item libros corrigere, sive id fiat delendo lineas, sive superposita charta conglutinata; id enim quamvis videatur servile, est tamen accessorium, quando per accidens fit ab ipso corrigente: sicut etiam Typographo licet characteres ordinare, seu componere; non autem Torculari exprimere, quod certè servile est. Ita Homobonus, & Layman apud Dianam p. 4. tract. 4. res. 6. licet denique computare mercadem, & illam solvere operariis, rationes dati, & accepti facere, ac transcribere; non enim hæc sunt servilia. Ex his discite similia.

Quid de scribendis, vel exscribendis notis Musicis Respondeo. Id pertinere ad artem liberalem Musicæ; atque adeò, non esse diebus festis prohibitum, nequaquam ambigo. At lineas iidem notis subjectas, seriò, & per se duere non permittit: id enim mechanicum quid est, & apparatus ad scribendum, non verò est, scribentes nisi fortè per accidens interdum fiat, quando nimirum eas designare necessarium videatur ad præsentis notas describendas.

Pingere, Venari, Piscari, Sculptere.

8. Concedunt non pauci, die festo imitari, seu trahere exemplaria, item designare, item feceris ac eadem exemplaria excipere, item discipulis Pictorum aliquid ad discendum delineare: hæc enim (aiunt, & quidem rectè) ad ingenium exercendum magis, quod est quid liberale; quam ad operandum referuntur. Ita Castro Pal. l. c. n. 7. aliique apud ipsum; sed de ipsa absoluta pictura idem docere prædicti Doctores nequaquam audent. Breviter ardet mihi sententia Laym. lib. 4. tr. 7. c. 2. n. 3. cui adde S. v. Festum, p. 5. Pelliz. tract. 5. cap. 4. n. 25. aliique apud Castro Pal. l. c. n. 6. qui, cum dixisset, Pictoris contendere, suam artem unam esse ex liberalibus; conclusit, esse probabile, pingere sine magno apparatu licere die festo: verum enim pingere, liberale est, ipsi scriptioni simillimum: nam perinde color in pictura, ac atramentum in scriptura, ex vase in telam, seu chartam artificiosè deponitur, & quoad operationem ipsam materiale, quæ ab hoc præcepto potissimum respicitur, & prohibetur; parum facit, quod pictura intendat rerum imagines exprimere, scriptura autem internos conceptus.

9. Sed urgeat scrupulus: quisnam est ejusmodi magnus apparatus? Puto esse eum, quo conteruntur, seu miscentur colores, edolantur tabulæ, gypso parantur telæ, efformantur penicilli, &c. hæc enim verè famulorum sunt ministeria; & certè idem esset in venatione, vel piscatione: quia quamvis hæc licitè ex se exercentur die festo; tamen, si aliqua intermisceantur propria servorum, non exercebuntur licitè. Ita Layman. loc. cit. n. 6. Diana p. 4. tract. 4. res. sol. 222. lege Cast. ibid. n. 8. ubi multi pro hac sententia citantur, Azor, Sà, Bonac, &c. Hujus generis esset reficere ex proposito retia, componere seriò atramenta, elcas, hamos, nassas, principaliter compingere; immò, & eadem magna retia, quas *Sciabbie* as vocamus, magno nisu, & piscatorum labore, longo tempore atrahere, & similia. Vide infra, §. 2. n. 23.

10. Quid de arte sculptoria? Respondeo certè hanc